

U sred leta, pomalo neočekivano i nekako usput, otvorena je velika izložba našeg poznatog akademika, koja liči na malu retrospektivu. Šezdeset godina stvaranja prikazano je na platnima koja su većim delom donesena iz Pariza gde autor živi, a manji broj dela je iz privatnih kolekcija.

Mihailović pripada generaciji koja je neposredno posle Drugog svetskog rata upisivala Akademiju. Za razliku od onih koji su u to vreme ostajali na Akademiji stvarajući fantastičnu domaću karijeru kao profesori i "državni slikari", Mihailović je napustio studije. Zadate teme na Akademiji nisu odgovarale njegovom duhu. Sa Mićom Popovićem i drugim kolegama osniva Zadarsku grupu. (U ovoj grupi je i Ljubinka Jovanović, buduća supruga B.M.) Bio je i član grupe Jedanaestorica. Od 1952. živi u Parizu gde je najčešće samostalno izlagao i odakle je sa svojim radovima obilazio druge evropske i vanevropske centre.

Poslednje predstavljanje našeg drugog Parižanina, Vladimira Veličkovića, u nekoliko beogradskih galerija, kao da je imalo znatno pompezaniji karakter u medijskom smislu. Katalog ove izložbe je kasnio, ali po vrednosti svega predstavljenog, moglo bi se reći da se radi o slikarskoj izložbi broj jedan u ovoj godini, u Beogradu.

Ne razmišljajući o reputaciji velikog umetnika i o tome da je njegovo delo odavno ušlo u istoriju, posmatrala sam izložbu kao neko ko se sa ovim delima susreće prvi put i bila sam oduševljena. Tu u galeriji SANU ponovo sam posle tolikih godina gledala u esenciju nečega što smo studrali kao slikarstvo: čista likovnost, kolorit koji mi više i ne nosimo u sebi, pa ga ne možemo ni izraziti, nemirna linija i spiralna kompozicija, sve se ljulja u nekom vrtlogu, bez eksplicitne figure i bez ikakve agresije. Slikar na puno radova pod naslovom "Velika priča" govori nam neku svoju, čisto likovnu priču, bez potrebe da pravi roman ili parolu. Njegov stav postoji, ali on je senzitivno–koloristički, on oslikava stanja svoje duše širokom skalom valera, odnosima praznine i ispunjenosti, svetlo–tamnog itd.

Da li je ta srodnost sa Vizantijom i pravoslavnom tradicijom neki nesvesni kod koji je i moj um iščitao bez namere da se svesno identifikuje? Dve slike pod nazivom "Milutin" u meni su zaista ostvarile "sećanje" na ono što jeste srpski kulturni kod koji nam niko na fakultetu nije pomenuo, jer to tada nije bilo u programu studija slikarstva na Likovnoj akademiji u Beogradu. Poznata slika Svetog Save se ne nalazi na ovoj izložbi, ali nebeski lik svetitelja je ono nevidljivo platno u vazduhu, prozračni oblak koji se mogao rekonstruisati u galerijskom prostoru. Zaista se može reći da nas je Milorad Bata Mihailović pobudio i probudio. (Gde se izgubio stvaralački zanos nas koji smo propadali i venuli pred vratima Likovne akademije, želeći samo jedno, da budemo slikari i da porodimo svoj svet na slikarsko platno? Gde su generacije slikara, gde je uopšte slikarstvo? Nad sobom da se zaplačemo i ugledamo na prethodnike.)

Njegove slikarske faze su izmešane, jer mi se čini da to nisu klasične razvojne faze umetnika, već stanja duše koja se smenjuju u svakom vremenu. Postoji početkom 80–tih jedan broj radova izrazito zagasit, bez kolorita, u tamnom valeru. Ovdje je prisutna najveća prostorna praznina, neka vrsta enterijera u kojem nema svetlosti, a jedina dešavanja u tom prostoru su drhtavi, neodređeni potezi svetline. Tačnije, prava podrumka atmosfera, slike prijemčljive za melanholičan i introvertan duh. Tipično delo iz ove grupe je "Zemlja drhti" iz 1980.

Osim ove "faze" postoje još dve koje pripadaju nekoj vrsti izlaska na svetlost, ekspanziji, ekspresiji, u dva vida. Prva vrsta ekspresije se još uvek drži svetlo–tamnog šablona. Iako je događaj sada odjednom pukao preko platna, on je u domenu valerskog kontrasta i vrlo tvrde crne površine koja najvećim delom gradi figuru. Takvi su radovi početkom 80–tih među kojima je tipična slika "Stiks", koja je u posedu galerije SANU. Potez je naglašeno suv, ivice figure oštre, pozadina često olovno siva, boja tek naznačena u nekom surovom svetu tamnog i sivog. Ovdje spadaju i slike iz ciklusa "Svet nema kraja".

Druga vrsta ekspresije ili treća grupacija radova kao da se rodila iz ovih strašnih svetova kada je duh umetnika doživeo brojne oluje i izneo svetlost koja se rasipa u svim bojama spektra. Zaista, kao da je tama rodila svetlost, a praznina punoću i kao da se na kraju cele balade ipak nazire duga. Ova grandiozna "faza" sublimira sve ono najbolje što slikarstvo jednog velikog i zrelog umetnika može da iznese. Ovdje je kolorit tako izdašan

da se njegova lepota i suptilnost može porediti sa vrhunskom poezijom ili muzikom, odnosno ekspresijom koju može da da posebno osetljiva duša i duša koja je videla Boga. O životu i o svetu sa toliko radosti i lepote može da govori samo neko ko je imao priliku da u svom srcu naslaže sve bure i brodolome i da iz njih kao sa dna okeana izvuče sakriveno blago. Tako su nastali "Zlatni gradovi", "Predgrađa", "Drvo života", "Pamćenje zemlje"... Ljubičasta, plava i žuto-zlatna, stvaraju tkanje koje je prozračnije, svetlije i raskošnije od bilo kakve bukvalne beline, odnosno umetnik nam prepričava svetlost i pokazuje šta se u njoj krije, od čega je izgrađena ta čudesna materija koja čini da se vreme deli na dan i noć.

Tu su sada kule od snova, raspričani i rascvetali oblici, život u svojoj najvećoj punoći i sjaju, kada više nema senki, već samo radosno klicanje i zahvaljivanje. Sada smo zaista na kraju duge, u brodu koji se ljulja, u kovitlacu autorove karakteristične kompozicije, ali se osećamo veoma sigurno, u punoći nečeg što je zaokruženo. Na udarnom zidu galerije gleda nas "Glava" iz 2004. spiralnih očiju za koje se ne zna da li mogu da vide dovoljno jasno ili mogu da vide isuviše jasno.

Slikarstvo nema svoj kraj. Sve će se vratiti. Ljudskoj duši je potrebna toplina, ono što nadanjuje i oplemenjuje. Sav ovaj cirkus postmoderne staće u nekoliko pasusa i ljudi će bežati od ružnoće i zla, u večno dobro, koje postoji u svima nama.